

INTERVJUU

Keila peidab endas palju põnevat

Kaheksas lehes tutvustasime Keilas olnud ja olevaid mälestusmärke. Täna avaldame intervjuu lugude autori Kadri Alleriga ja tema koostatud kaardi, kus on ära toodud mälestusmärkide asukohad.

KEILA LEHT
LEHT@KEILA.EE

Mitmendat põlve keilalane ise oled?

Võin kindlalt väita, et olen juba viiendat põlve keilalane. Laiemalt võttes Keila kihelkonnas, täpsemalt Lohusalus, on aga ühe minu esivanemate liini järgi võimalik ajada 1711. aastani ehk ajani, mil algavad üleskirjutused siitkandi vanimast tänapäevani säilinud kirikuraamatust. Keilas sündinuna ja kasvanuna on mulle siin iga kant ja nurk tuttav, mistõttu on lihtne koostada põnevaid retki ja kohalikele nende kodupaika uue rakursi alt tutvustada. Koduloo- ja ajaloo huvi on mind saatnud lapsepõlvest saati, mistõttu meeldib mulle nendel teemadel vestelda ja teisigi sama huviga nakatada. Töökohavahetus viis mind tänavu veebruaris Tartusse elama, kuid Keilasse on mul endiselt paar korda kuus asja. Ja kuhu ka elumuutused ei viiks, eks südames jään ikkagi alati keilalaseks.

Tänu millele hakkasid huvi tundma Keila ajaloo ja mälestusmärkide vastu?

MTÜ Oma Retked asutajana alustasin 2017. aasta suvel orhidee- ja pärandkultuuriretkedega Loode-Keila rohealadel, millele lisandusid tänavu kevadel mälestustahvliretked. Orhideeretkelised on tavaliselt olnud inimesed, kes ka omal käel tihti Keila terviseradadel jalutamas käivad, kuid pole tuttavad sealse ajaloo või loodusväärtustega. Taolised retked pakuvad huvi ka oma kodulinna hästi tundvale inimesele ja tekkinud on isegi korduvki lastajad. Kindlasti jätkuvad ringkäigud Keilas ka tuleval aastal. Kuna tänavu

osutus väga populaarseks õine orhideeretk tondijuttudega, siis panen ka edaspidi kavasse nii mõnegi õoretke.

Kust ammutad infot Keila ja mälestusmärkide ajaloo kohta?

Mälestustahvliretke idee eest võlgnen tänu kursuseõhile Ültele, kes tahtis seda oma kodulinna Jõgeval korraldada. Jõgeval on elanud palju kultuuritegelasi, kelle endised elukohad on mälestustahvliga tähistatud. Keila mälestusmärkide kohta sain informatsiooni peamiselt raamatutest ning Rahvusraamatukogu digiarhiivis Digar vanu ajalehti sirvides. Eks enamus mälestusmärke olid mulle juba lapsepõlvest teada-tuntud, aga retkede jaoks oli tarvis aastarve ja fakte üle täpsustada.

Milliste mälestusmärki-

Kadri Aller Rummu
karjääri ääres

FOTO: HELI ILLIPE-SOOTAK

de olemasolu on olnud sinu jaoks kõige huvitavam. Mis on pakkunud kõige rohkem üllatusi?

Ma ei olnud varem kuulnud punarevolutsionäär Alice Tisleri hukkamispaigal Kingu küünil olnud mälestustahvist. Emaga sel teemal rääkides selgus, et tema on seal pioneerina auvalveski seisnud. Nii on kodukandi retkede kokkupanek olnud tänuväärne töö, sest enda teadmiste varamu üha täieneb.

Samuti oli põnev mööda linna vanu reepereid otsida. Ja üks omamoodi kurioosne on ka Harju KEKi töö- ja sõjaveteranide pargi saamisluuga – töötajatele valminud tornelamute ümbrus oli liiga lage ja tühi ning vajas lihtsalt millegagi täitmist.

Keila mälestusmärkidest kõige vähem on tähelepanu saanud vallakooli mälestuskivi Karjaküla tee ääres oleva lennuki lähistel – paljud keilalased ei satu sinna ega tea seetõttu kivi olemasolust.

Keilas on küll omajagu mälestuskive ja -tahvleid, kuid pärast Tisleri mahavõtmist mitte ühtegi skulptuuri. Kui linnal oleks raha ja tahtmist, kellele skulptuurid võiksid sinu arvates Keila parke ehitada?

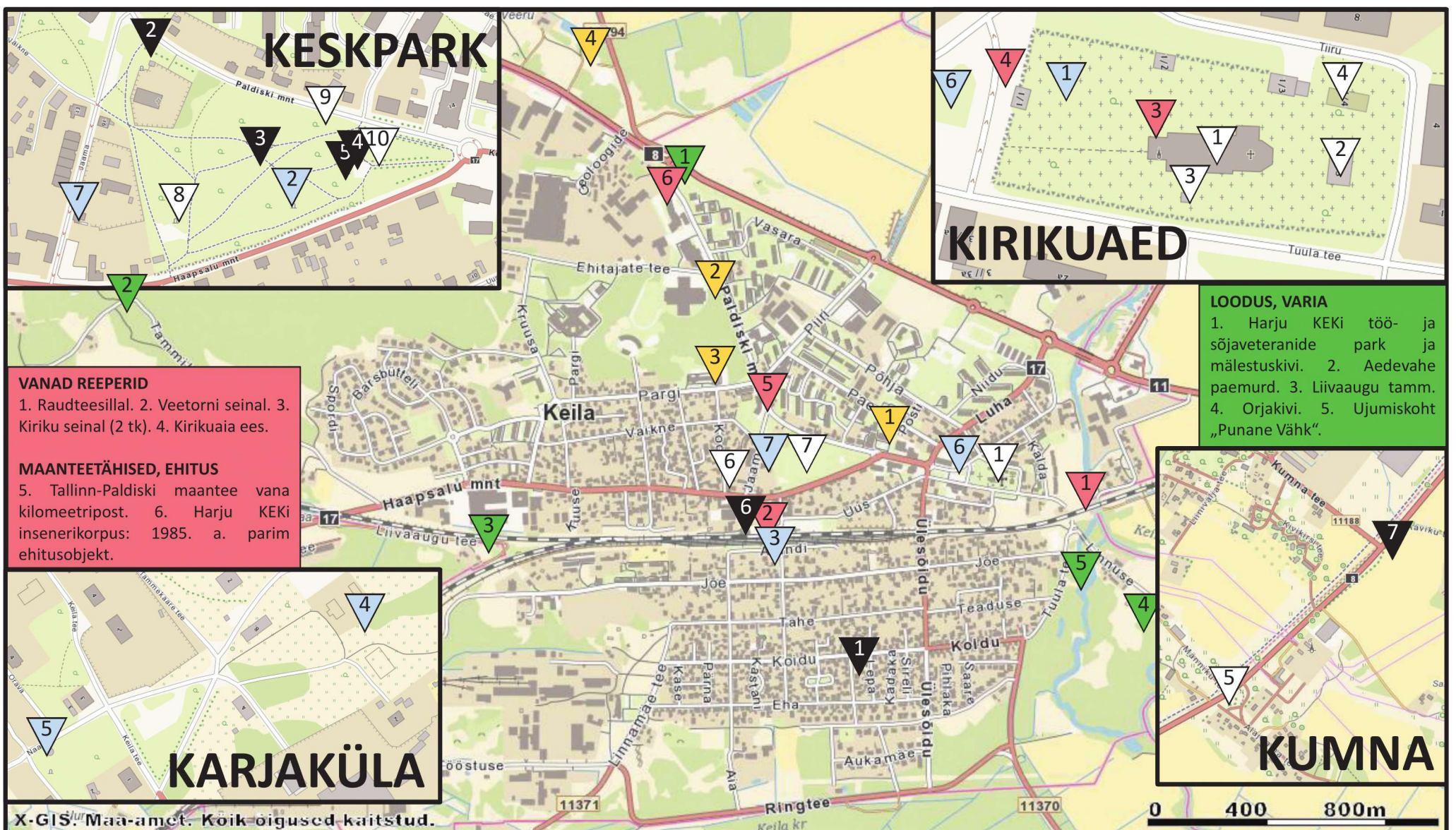
Siinse muusikaelu rajaja Jakob Maaberg vääriks kindlasti skulptuuri.

Kuidas iseloomustad Keilat inimesele, kes pole kunagi siia sattunud?

Usun, et igas Eestimaa paigas leidub midagi avastamisväärset ning sõnade „väikelinn“ ja „lgav“ vahele ei saa tõmmata võrdusmärki. Keila

teeb mulle kõige rohkem armsaks see, et kuigi siin on olemas linnaelu mugavused ja kõik vajalik käeulatuses, leidub ka küllaldaselt rohelist ja põnevat loodust. Lapsepõlvekoostu lähistel olid Keila jõe luhad ja põllud minu mängumaaks. Täiskasvanueas aga elasin esmalt üürikorteris Jõepargi lähedal ning hiljem terviseradade külje all. Olin harjunud, et sain iga kell soovi korral rohelusse minna ning just sellest tunnengi Tartus elades kõige rohkem puudust. Keila on ilus, rahulik, turvaline ja idülliline väikelinn, mis peidab endas palju põnevat ja esmapilgul varju jäävat

KIRIK, RELIGIOON 1. Keila Mihkli kirik. 2. Väana mõisa kabel (von Stackelberg'id). 3. Äasmäe mõisa kabel (von Glasenapp'id). 4. Ohtu mõisa kabel (von Meyendorff'id). 5. Martin Luther'i mälestussamba asukoht (hävinenud) ja mälestusmärk mälestussambale. 6. Mälestustahvel Baptisti Jutlustajate Seminarile. 7. Alevivahe kalmistu (1823-1966). 8. Mälestusmärk endisele kalmistule. 9. Viimane allesolev hauaplaat endisel kalmistul. 10. Kirikumehe maja asukoht (lammutatud).	KULTUURITEGELASED 1. Otto Hermann'i haud. 2. Mälestuskivi Jakob Maaberg'i haual. 3. Eduard Vilde õe maja (lammutatud), millel asus mälestustahvel Vildele. 4. Vana-Karjaküla mõisasüda; häärberis (lammutatud) asus Vilde tubamuuseum ja seal oli mälestustahvel. 5. Mälestuskivi Vilde kasele. 6. Johann Tähe istutatud tamm. 7. Tähe villavabriku kõrval asunud maja (lammutatud), millel oli mälestustahvel Tähele.	HARIDUS 1. Vana Köstrimaja asukoht (hävinenud). 2. Mälestuskivi „300 aastat kooliharidust Keilas“. 3. Vabadussõja mälestusmärk: Keila Algkool. 4. Mälestuskivi 19. sajandi Keila vallakoolile (Väljaotsa talu; hävinenud).	MAAILMASÕJAD, KÜÜDITAMISED 1. Kingu küüni asukoht (lammutatud); seal asus mälestustahvel Alice Tisler'ile. 2. 1918. aasta Keila Lahingus langenute mälestuskivi ja ühishaud. 3. A. Tisler'i büsti asukoht (eemaldatud). 4. Keila Lahingu monumendi asukoht (hävinenud). 5. II Maailmasõjas langenute ühishaud ja mälestuskivi. 6. 1941. ja 1949. a. küüditatute mälestuskivi. 7. 1944. a. lahingu mälestuskivi.

- VANAD REEPERID**
1. Raudteesillal.
  2. Veetorni seal.
  3. Kiriku seal (2 tk).
  4. Kirikuaia ees.
- MAANTEETÄHISED, EHITUS**
5. Tallinn-Paldiski maantee vana kilomeetripost.
  6. Harju KEKi insenerikorpus: 1985. a. parim ehitusobjekt.

- LOODUS, VARIA**
1. Harju KEKi töö- ja sõjaveteranide park ja mälestuskivi.
  2. Aedevahe paemurd.
  3. Liivaugu tamm.
  4. Orjakivi.
  5. Ujumiskoht „Punane Vähk“.